

*Ірина Свідер,
канд. філол. наук, доцент кафедри англійської мови
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
м. Кам'янець-Подільський*

РЕДАГУВАННЯ ТЕКСТІВ У ПРОЦЕСІ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Безсумнівно, система машинного перекладу дуже актуальна та потрібна у роботі як професійного перекладача, так і пересічного користувача. Можна виділити декілька причин такої популярності: а) переклад з однієї мови на іншу єдиний спосіб подолання мовного бар'єру; б) зростання і розширення можливостей сучасних комп'ютерних інформаційних технологій, тому з'являється можливість доручити програмі виконання інтелектуального завдання; в) попит на переклади у світі збільшується відповідно до того, як усе більше мов долучається до світової цивілізації й вступає в комунікаційну інформаційну сферу [1].

Незважаючи на швидкий розвиток та вдосконалення технології машинного перекладу, навички постредагування тексту людиною, безумовно, залишаються незамінними та необхідними для створення високоякісних перекладів.

Основна мета нашого дослідження – проаналізувати та узагальнити основні рекомендації щодо попереднього редагування текстової інформації для отримання кращої якості МП засобами онлайн-сервісів та комп'ютерних програм-перекладачів під час перекладу з англійської мови на українську і навпаки.

Взявши до уваги наукові доробки сучасних дослідників М. Черагуй, П. Коена, М. Окпора, П. Асоянц, В. Масюкевич, А. Янковець та ін., дані про особливості застосування перекладацького програмного забезпечення та власний досвід у сфері МП, можемо стверджувати, що недосконалість програмних засобів МП призводить до наявності лексичних, граматичних та синтаксичних помилок у перекладеному документі, неадекватного перекладу

абревіатур, ідіоматичних виразів, сленгу, термінології і т. п., хоча загальний зміст тексту може бути збережений.

Постредагування – це процес «виправлення» вихідного тексту МП з метою наближення його якості до стандарту перекладу, здійсненого людиною [6]. Це також і процес правки «сирого» машинного перекладу, підвищення якості такого перекладу редактором, який зазвичай має спеціальну підготовку та досвід роботи з машинними текстами, з мінімальним втручанням [3, с. 312]. Відповідно, постредагування має здійснюватися професійним перекладачем. Це окремий кропіткий процес, який вимагає специфічного досвіду, зосередження та високої концентрації уваги.

Повністю покладатися на систему МП не варто, оскільки машинний переклад поки ще не призначений для самостійного перекладу, він потребує подальшого редагування. Машинний переклад (незалежний від людини) на сьогоднішній день є неможливим, однак результати процесу здійснення перекладу системами машинного перекладу є зручними та корисними для ознайомлення із основним змістом тексту за умови, що цей текст використовується як просте джерело інформації та не потребує ретельного редагування [2, с. 294].

Системи на базі нейронних мереж останнім часом набули широкого використання за рахунок можливості наблизити свою модель перекладу до когнітивної моделі, яку використовує мозок людини, обробляючи інформацію та видаючи результат перекладу. Звичайно, хоча це і накладає певні обмеження, але, все ж таки, має свої очевидні переваги [5, с. 1701].

Нейронні мережі можуть читати речення зліва направо і справа наліво, транслітерувати власні імена по літерам і замість того, щоб запам'ятовувати багато варіантів перекладу, оперують семантикою цілого тексту, розбиваючи його на сегменти, після чого аналізують та синтезують їх. Результат перекладу більш якісний у порівнянні з іншими системами, та, у деяких випадках, система може впоратися і з перекладом фразеологізмів [4]. Незважаючи на те, що нейронні мережі вже розрізняють семантичні і синтаксичні зв'язки в реченнях

та, навіть, розпізнають акцент мовця, вони не можуть враховувати культурологічні, когнітивні, прагматичні та інші аспекти перекладу.

Саме тому, незважаючи на появу найсучасніших систем МП на базі нейронних мереж та їх активне впровадження, останні розробки машинного перекладу на цій базі змогли підвищити BLEU оцінку якості перекладу лише на 10% [7].

Постредагування передбачає удосконалення тексту, отриманого у процесі МП, який часто не дає прийнятної якості вихідного тексту. З перевагами та можливостями машинного перекладу постредагування стало альтернативою традиційному перекладу. Є декілька програмних засобів, які підтримують функцію постредагування вихідного машинного перекладу і можуть застосовуватися перекладачем для спрощення певних процесів. Використовуючи їх результати як чернетку, він тим самим може заощаджувати свій час та виконувати більше функцій. Зокрема, це Google Translator Toolkit, SDL Trados та Systran.

Художні, поетичні, рекламні та інші тексти, зазвичай не рекомендовані для МП, не підлягають і постредагуванню. Щоб забезпечити належну якість тексту, аналогічну перекладу, виконаному людиною, редактору часто потрібно навіть переписувати текст «з нуля». У цьому випадку застосування МП не виправдано взагалі.

Процес постредагування тексту МП включає наступні етапи: 1. Перечитування речення чи фрагменту тексту МП. 2. Порівняння вихідного тексту МП з оригінальним текстом. 3. Оцінювання якості кожному фрагменту тексту перекладу на основі стандартизованих інструкцій. 4. Прийняття рішення щодо достовірності перекладу того чи іншого фрагмента. 5. Удосконалення або повторний переклад тексту [6].

Машинний переклад з постредагуванням є доцільним під час роботи з великими за обсягом однотипними текстами. Великі за обсягом переклади часто виконуються у стінах перекладацьких бюро, які спеціалізуються у певних предметних галузях. Тому у цьому випадку використання ефективних, хоча й

часто дорогих систем МП останнього покоління, є економічно обґрунтованим та доцільним. Однак ні перекладацькі бюро, ні перекладачі-фрилансери не можуть ефективно використовувати програмні продукти для МП без необхідності постредагування.

Список використаних джерел:

1. Марчук Ю. Н. Проблемы машинного перевода. Москва : Наука, 1983. 233 с.
2. Сопилюк Н. М., Царенко І. О. Компаративний аналіз систем машинного перекладу економічного дискурсу (на прикладі французько-українських мовних пар). *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Філологічні науки»*. 2019. № 2 (18). С. 289-295.
3. Jeffrey H. Allen «Post-editing». *Computers and Translation. A translator's guide*. Benjamins: Amsterdam/Philadelphia, 2003. P. 297-317.
4. Google's Neural Machine Translation System: Bridging the Gap between Human and Machine Translation / Eds. Y. Wu, S. Mike, Z. Chen. URL: <https://arxiv.org/abs/1609.08144>
5. Kalchbrenner N. Blunsom P. Recurrent Continuous Translation Models *Proceedings of the Association for Computational Linguistics*. Seattle, Washington, USA, 2013. С. 1700-1709.
6. Post-editing guidelines. URL: https://kantanmt.com/documents/Post-Editing_Guidelines.pdf
7. Quoc V. A., Mike S. Neural Network for Machine Translation, at Production Scale. URL: <https://ai.googleblog.com/2016/09/a-neural-network-for-machine.html>